

efekt, ale dává vznik asociacím, které rovněž působí jako sugesce. Vliv účinnosti obsahu a formy přednesu sugescí v bdělém stavu na jejich realizaci zkoumal Rymeš (1967). Zjistil, že přednes sugesce a jeho změny se projeví ve větší míře než slovní formulace sugesce.

Sugesce podávané v hypnotickém stavu dělí Orne (1966) do čtyř skupin:

1. ideomotorické sugesce,
2. nemožnost odporovat sugesci, tzv. challenge sugesce,
3. halucinace a distorze paměti (např. amnezie),
4. sugesce posthypnotického chování.

Chemnitz a Feingold (1980) popisují proceduru sugesce v modelu komunikace, který pozůstává z vysílače, přijímače, z kanálu a informace. Sugescie jako podnět k chování a prožívání musí splňovat dva předpoklady:

1. sugesce je částí interakce (komunikace),
2. sugesce je efektivní jedině tehdy, když „dosáhne“ na sugestibilitu jedince.

Sugestibilita je definována např. jako schopnost individua reagovat na sugescie (Kratochvíl 1976) nebo jako speciální druh „schopnosti“ nebo „motivace“ akceptovat, inkorporovat a provést přímé nebo implicitní propozice jiné osoby (Solovey a Milechnin in Hoskovec 1965). Wagstaff (1981) považuje sugestibilitu za globální pojem, vztahující se k tendenci nekriticky akceptovat rozhodnutí, názory, postoje nebo vzorce chování od jiných osob. Feingold et al. (1980) hovoří o sugestibilitě jako o sociálním procesu a současně jako o osobnostním rysu. Za rys osobnosti ji považuje také Schürer (1967).

V souvislosti s působením sugescí se hovoří o *bdělé sugestibilitě a hypnotické sugestibilitě*. Bdělá sugestibilita je zjišťována v situaci bez předběžné indukční procedury a jak ukazuje Hilgard (1965), koreluje se sugestibilitou v hypnóze.

Co se stane s bdělou sugestibilitou v hypnotickém stavu? Dlouhou dobu se uvažovalo o tom, že hypnotická indukce způsobuje vzrůst sugestibility (viz např. Berheimovu a Liebaultovu teorii hypnózy jako stavu hypersugestibility). Weitzenhoffer se Sjobergem (1961) zjistili, že formální uvedení do hypnózy vedlo značně ke změně v sugestibilitě a dodávají, že tento efekt má relativně nízkou korelaci s reakcemi na sugescie, u nichž uvedení do hypnózy chybí. Evans (1967) se domnívá, že bdělá a hypnotická sugestibilita jsou pravděpodobně odlišné.

Barber (1965) zjistil, že po indukční proceduře sice stoupl skóre sugestibility, ale nikoli v takové míře, jak se očekávalo. Kolem padesáti procent subjektů nezískalo nic, čtvrtina měla zvýšené reakce v menší míře a čtvrtina ve větší míře. Průměrný zisk byl 25 procent. Hájek (1980) ilustruje význam rozdílu mezi bdělou a hypnotickou sugestibilitou: Představme si dva subjekty, jejichž hypnotická sugestibilita je označena skórem 3, přičemž jeden subjekt má stejné skóre i v bdělém stavu, kdežto druhý má nulové skóre. Na základě jejich testového výkonu v hypnóze jsou považováni za rovnocenné, ačkoliv jeden z nich byl úplně refrakterní vůči indukční proceduře. Hájek uzavírá, že měření rozdílu mezi bdělou a hypnotickou sugestibilitou by mohlo být jednou z cest ke zjišťování vlivu hypnotické indukce.

Eysenck a Furneaux (1945) a Furneaux (1956) pojímají sugestibilitu jako normální rys osobnosti, který není jednotný, a rozlišili na základě několika faktorových analýz tři *typy sugestibility*: